

UJEDINJENE NACIJE
Kancelarija Visokog komesara za ljudska prava
Palais des Nations • 1211 GENEVA 10, SWITZERLAND
www.ohchr.org • Telefon : + 41 22 917 9131 • Telefaks: 41 22 917 9022 • E-MAIL:

Poziv na: G/SO 215/51 BiH (13)
CE GT 2028/2011

Generalni sekretar Ujedinjenih nacija (Visoki komesar za ljudska prava) izražava poštovanje Stalnom predstavniku Bosne i Hercegovine pri Kancelariji Ujedinjenih nacija u Ženevi i ima čast u prilogu dostaviti (unaprijed, neobjavljeni) tekst Mišljenja koje je donio Komitet za ljudska prava dana 30. marta 2015.godine u vezi predstavke broj 2028/2011 koja je Komitetu dostavljena na razmatranje na osnovu Fakultativnog protokola uz Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima u ime gđe Ičić.

Generalni sekretar ima čast da Državi potpisnici skrene pažnju na ono što je Komitet utvrdio u stavu 10. Mišljenja, a to je da su prekršeni članovi 6, 7 i 9 u vezi sa članom 2, stav 3 Pakta u pogledu gđina Fadila Ičića i član 7 samostalno i u vezi sa članom 2, stav 3 u pogledu autora predstavke, gđom Ičić. U skladu sa zahtjevom Komiteta navedenim u stavu 12, od Države potpisnice se traži da u roku od 180 dana informiše Komitet o preduzetim mjerama u cilju implementacije mišljenja.

U prilogu ovog mišljenja se nalaze tekstovi dva pojedinačna mišljenja pet članova Komiteta.

U skladu sa ustaljenom praksom, tekst mišljenja će biti javno objavljen.

29. juli 2015. godine

Međunarodni pakt o
građanskim i političkim
pravima

Distr.: Opšta
20. august 2015.

Original: Engleski

Komitet za ljudska prava

Predstavka broj 2028/2011

Mišljenje usvojeno na 113. sjednici Komiteta
(16.mart -2. april 2015. godine)

<i>Podnosioci:</i>	Mevlida Ičić (koju zastupa advokat, Track Impunity Always)
<i>Navodne žrtve:</i>	Autor predstavke, Mevlida Ičić, i Fadil Ičić (njen sin)
<i>Država potpisnica:</i>	Bosna i Hercegovina
<i>Datum podnošenja predstavke:</i>	10. decembar 2010. (inicijalni podnesak)
<i>Referentni dokument:</i>	Odluke Specijalnog izvjestioca iz člana 97, Državi potpisnici dostavljene 18. februara 2011. (nisu izdate u obliku dokumenta).
<i>Datum usvajanja mišljenja:</i>	30. mart 2015. godine
<i>Pravna stvar:</i>	Prisilni nestanak i efikasna zadovoljština
<i>Proceduralna pitanja:</i>	Iscrpljivanje domaćih pravnih lijekova
<i>Materijalna pitanja:</i>	Pravo na život; zabrana mučenja i drugih zlostavljanja; sloboda i zaštita osoba; pravo na dostojanstveno i ljudsko ophođenje; priznavanje pravnog subjektiviteta; pravo na efikasnu zadovoljštinu.
<i>Članovi Pakta:</i>	Članovi 2, stav 3; 6; 7; 9; 10 i 16
<i>Članovi Fakultativnog protokola:</i>	Članovi 2 i 5, stav 2, tačka (b)

Aneks

Mišljenje Komiteta za ljudska prava na osnovu člana 5, stav 4 Fakultativnog protokola uz Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (113. sjednica)

o

predstavci broj 2028/2011*

Podnosioci: Mevlida Ičić (koju zastupa
advokat, Track Impunity Always)

Navodne žrtve: Autor predstavke, Mevlida Ičić, i Fadil Ičić (njen sin)

Država potpisnica: Bosna i Hercegovina

Datum podnošenja predstavke: 10. decembar 2010. (inicijalni podnesak)

Komitet za ljudska prava, formiran na osnovu člana 28 Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima,

na sastanku od 30. marta 2015. godine

nakon što je završio razmatranje predstavke broj 2028/2011, koju je Komitetu za ljudska prava podnijela gđa Mevlida Ičić u skladu sa Fakultativnim protokolom uz Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima,

uzevši u obzir sve pismene informacije koje je dostavio autor predstavke i Država potpisnica,

usvaja sledeće:

Mišljenje u skladu sa članom 5, stav 4 Fakultativnog protokola

1. Autor predstavke je gđa Mevlida Ičić, koja je predstavku podnijela u svoje ime i ime svoga sina, gđina Fadila Ičića. Oni su državljani Bosne i Hercegovine (BiH), rođeni 5. maja 1943. godine, odnosno 16. juna 1965. godine. Autor predstavke tvrdi da Država potpisnica vrši povredu prava njenog sina iz članova 6, 7, 9, 10 i 16, u vezi sa članom 2, stav (3); i povredu njenih prava iz člana 7 u vezi sa članom 2, stav 3 Pakta. Autora predstavke zastupa advokat. Fakultativni protokol je stupio na snagu za Državu potpisnicu 1. juna 1995. godine.

---

* Sledeći članovi Komiteta su učestvovali u razmatranju ove predstavke: Yadh Ben Achour, Lazhari Bouzid, Sarah Cleveland, Olivier de Frouville, Yuji Iwasawa, Ivana Jelić, Duncan Laki Muhumuza, Photini Pazartzis, Mauro Politi, Sir Nigel Rodley, Victor Manuel Rodríguez-Rescia, Fabián Omar Salvioli, Dheerujall B. Seetulsingh, Anja Seibert-Fohr, Yuval Shany, Konstantine Vardzelashvili i Margo Waterval. Tekstovi pojedinačnog mišljenja člana Komiteta Anje Seibert-Fohr (saglasnog) i zajedničkog mišljenja članova Komiteta Olivier de Frouville, Mauro Politi, Victor Manuel Rodríguez-Rescia and Fabián Omar Salvioli (djelomično nesaglasnog) dodati su uz ovo mišljenje.

Činjenice koje su iznijeli autori predstavke

2.1 Ovi događaji su se odvijali za vrijeme oružanog sukoba u vezi sa sticanjem nezavisnosti BiH između bosanskih vlasti s jedne strane i snaga bosanskih Srba (VRS – Vojska Republike Srpske) i Jugoslavenske narodne armije (JNA) s druge strane. Sukob su karakterisale operacije etničkog čišćenja i drugi zločini, u kojima su hiljade osoba poginule, odvedene u logore ili nestale bez traga.¹ Neki od tih nestanaka su se dogodili u Bosanskoj krajini između maja i avgusta 1992. godine, najviše u regiji Prijedora. Stotine stanovnika iz i oko Prijedora su odvedeni u logore koje su formirale snage bosanskih Srba, a jedan od najzloglasnijih logora je bio logor Omarska.² Između 3000 i 5000 civila je bilo zatočeno u ovom logoru, a držani su pod nehumanim uslovima, fizički i psihički su zlostavljani, mučeni i samovoljno ubijani. Općenito, oni su boravili u pretrpanim prostorijama i bez odgovarajućih higijenskih uslova, dovoljno hrane i vode i odgovarajuće zdravstvene njege.³

2.2 Gdin Ičić je, dok su se ovi događaji odvijali, živio u Trnopolju, Prijedor. Autor predstavke, gđa Ičić, tvrdi da je dana 10. juna 1992. godine on radio u polju ispred svoje kuće kada su ga pripadnici snaga bosanskih Srba uhapsili. Prijetili su mu pištoljima i puškama i natjerali ga da krene u smjeru Omarske. Usput je gđin S.D. takođe uhapšen. Dok su išli prema Omarskoj, zaustavili su se na neko vrijeme ispred kuće gđina M.S. i gđina S.S., koji su vidjeli gđina Ičića i gđina S.D. u rukama pripadnika vojske bosanskih Srba. Oni su nakon toga odvedeni u logor Omarska.

2.3 Dana 11. juna 1992. godine, gđinu S. D. je bilo dopušteno da napustiti logor Omarska. Kad je stigao u Trnopolje, kontaktirao je autora predstavke, gđu Ičić, i rekao joj je da se njen sin, gđin Ičić, nalazi u Omarskoj. Takođe joj je rekao da joj sina drže u nehumanim uslovima u kampu i da mu prijete smrt. Sudbina gđina Ičića i mjesto gdje se nalazi od tada ostaju nepoznati.

2.4 Dana 17. juna 1992. godine, dok je autor predstavke, gđa Ičić, bila kod kuće sa svoje drugo četvero djece, vojnik snaga bosanskih Srba je došao, počeo pucati i naredio im da napuste kuću. Odvedeni su u logor u Trnopolju, gdje su ostali jednu noć. Zatim su otišli u Zenicu, gdje je prijavila nestanak sina lokalnom uredu Međunarodnog komiteta Crvenog krsta (ICRC). Dana 3. jula 1992. godine, gđa Ičić i njena djeca su pobjegli u Sloveniju.

2.5. U avgustu 1992. godine, autor predstavke, gđa Ičić, je prijavila nestanak svoga sina ICRC-u u Jasenicama, Slovenija, a 1993. godine, je poslala dopis sa njegovim slikama ICRC-u u Hrvatskoj. Između 1995. i 1996. godine se obraćala mjesnim uredima ICRC-a u Sloveniji i Agencije ICRC-a za traženje u Zagrebu, ali bez uspjeha.

---

¹ Pogledati E/CN.4/1996/36 od 4. marta 1996. godine, stavovi 22, 49-60, 67-68, 85 i 88.

² Pogledati izvještaj E/CN.4/1996/36 od 12. januara 1995. godine, stavovi 3, 36 i 52 i dokument E/CN.4/1997/55 od 15. januara 1995. godine, stavovi 3, 94 i 98-106.

³ Pogledati završni izvještaj Vijeću sigurnosti Komisiji eksperata koja je osnovana u skladu sa rezolucijom Vijeća sigurnosti 780 (1992), S/1994/674/Add.2 (Vol. I). Pogledati takođe sudsku praksu Međunarodnog suda za bivšu Jugoslaviju u predmetu Tužilac protiv Radoslava Brđanina, presuda pretresnog vijeća od 1. septembra 2004. godine (predmet br. IT-99-36-T), st. 118 i 159; i u predmetu Tužilac protiv Miroslava Kvočke i drugih, presuda pretresnog vijeća od 2. novembra 2001. godine (predmet br. IT-98/30-1), st. 18 i 28 - 44.

2.6 Oružani sukob je završen u decembru 1995. godine, kada je Opšti okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini stupio na snagu.⁴

2.7 Autor predstavke, gđa Ičić, se vratila u Bosnu i Hercegovinu 2008. godine. 2001. godine je otišla u ICRC u Ključ da prijavi da njen sin još uvijek nije pronađen. Dan danas se gđin Ičić i dalje nalazi u bazi podataka ICRC kao "nestala" osoba. Gđa Ičić se takođe pridružila Udruženju porodica nestalih osoba iz Prijedora (Izvor). Kao član ove organizacije, sudjelovala je u nekoliko manifestacija i poslala brojne demarše da prijavi prisilni nestanak svog sina raznim tijelima, te zatražila intervenciju tih tijela da utvrde njegovu sudbinu i gdje se on nalazi, da zadovolje pravdu i obezbijede joj zadovoljštinu.

2.8 Autor predstavke, gđa Ičić, i troje njene djece su 2002. godine dali ICRC-u u Sanskom Mostu DNK uzorke kako bi se olakšao proces identifikacije posmrtnih ostataka njenog sina.

2.9 Autor predstavke, gđa Ičić, je 2004. godine prijavila sinovljev prisilni nestanak i podnijela zahtjev za traženje Federalnoj komisiji za traženje nestalih osoba.⁵ Gđa Ičić tvrdi da ICRC dostavlja podatke o prisilnom nestanku njenog sina lokalnim vlastima od 1992. godine. Iako su bili svjesni njegova nestanka i imali pristup relevantnim informacijama, nikakva efikasna istraga nije provedena po službenoj dužnosti kako bi ga pronašli, rasvijetlili njegovu sudbinu i gdje se nalazi i, u slučaju njegove smrti, locirali, ekshumirali, identifikovali i porodici vratili njegove posmrtne ostatke. Oni koji su odgovorni nisu pozvani na sud, optuženi i osuđeni.

2.10 Dana 6. decembra 2006. godine, autor predstavke, gđa Ičić, dobija rješenje Općinskog suda u Sanskom Mostu, po kojem je njen sin proglašen umrlim, a kao datum njegove smrti je određen 10. juni 1992. godine. Općinski sud je naveo da su dva svjedoka izjavila da je posljednji put viđen 10. juna 1992. godine, u grupi stanovnika Trnopolja koji su odvođeni u logore, a kasnije su saznali od bivših logoraša da je sin autora predstavke odveden u logor Omarska. Autor predstavke, gđa Ičić, tvrdi da je morala proći taj bolan postupak, jer joj je to bio jedini način da riješi posebno teško materijalno stanje. Ona tvrdi da je dobivanje potvrde o smrti bilo de facto obavezno u cilju da dobije invalidninu u Republici Srpskoj, u skladu sa članom 25 Zakona o zaštiti civilnih žrtava rata i članom 190 Zakona o upravnom postupku. U tom kontekstu, nije imala izbora nego tražiti potvrdu da joj je sin mrtav, uprkos tome što je nizvjesna njegova sudbina i mjesto gdje se nalazi.

2.11 Gđa Ičić je je 4. marta 2008. godine podnijela apelaciju Komisiji za ljudska prava Ustavnog suda Bosne i Hercegovine tvrdeći da je došlo do povrede člana 3 (zabrana mučenja) i 8 (pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života) Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda kao i članova II.3 (b) i (f) Ustava Bosne i Hercegovine. Ustavni sud je odlučio da objedini nekoliko apelacija koje su podnijeli drugi članovi udruženja Izvor i rodbina nestalih osoba i time ih rješavao kao jedan kolektivni slučaj.

2.12 Ustavni sud je zaključio da su podnosioci kolektivnog slučaju oslobođeni od iscrpljivanja domaćih pravnih lijekova pred redovnim sudovima jer "ni jedna specijalizovana

---

⁴ U skladu s Dejtonskim sporazumom, Bosna i Hercegovina se sastoji od dva entiteta: Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske. Brčko Distrikt je formalno inaugurisan 8. marta 2000. godine pod isključivim suverenitetom države i međunarodnom supervizijom.

⁵ Autor predstavke, gđa Ičić, je dala kopiju potvrde koju je izdala Federalna komisija za nestale osobe 20. februara 2008. godine u kojoj se navodi da je njen sin registrovan kao nestala osoba od 10. juna 1992. godine, te da se ova informacija temelji na podacima koji dolaze od, među ostalim izvorima, samih počinitelja, ICRC-a, zatvorenika i članova porodice.

institucija u Bosni i Hercegovini koja se bavi pitanjima nestalih osoba ne funkcionira efikasno”.⁶ Sud je dalje utvrdio kršenje članova 3 i 8 Evropske konvencije o ljudskim pravima zbog nedostatka informacija o sudbini ili mjestu gdje se nalaze nestali članovi porodica apelanata, uključujući informacije o sudbini gđina Ičića. Sud je naredio da nadležne vlasti u BiH daju “sve dostupne informacije vezane za članove porodica apelanata nestale tokom rata (...) urgentno i bez daljeg odlaganja, a najkasnije u roku od 30 dana od prijema odluke” i da obezbijede operativno funkcionisanje institucija koje su uspostavljene u skladu sa Zakonom o nestalim osobama, odnosno Instituta za nestale osobe (INO), Fonda za podršku porodicama nestalih osoba u BiH (Fond) i Centralne evidencije nestalih osoba BiH, i to odmah i bez daljnjeg odlaganja, a najkasnije u roku od 30 dana od dana presude”. Od nadležnih organa se traži da Ustavnom sudu, u roku od šest mjeseci, dostave informacije o mjerama koje su preduzeli da izvrše njegovu odluku.

2.13 Ustavni sud nije donio nikakvu odluku po pitanju naknade s obzirom da je ovo pitanje obuhvaćeno odredbama Zakona o nestalim osobama koje se odnose na "finansijsku podršku" i osnivanje Fonda za podršku porodicama nestalih osoba. Međutim, autor predstavke tvrdi da navedene odredbe o finansijskoj podršci nisu realizovane, te da Fond još uvijek nije uspostavljen.

2.14 Dana 13. marta 2009. godine Odjeljenje za boračko-invalidsku zaštitu Administrativne službe Opštine Prijedor je autoru predstavke odobrilo invalidninu od 149.00 KM.⁷ Autor predstavke tvrdi da je ta invalidnina oblik socijalne pomoći i ne može zamijeniti usvajanje odgovarajućih mjera reparacije za teška kršenja ljudskih prava koja su pretrpjela ona i njen sin.

2.15 Rokovi koje je naveo Ustavni sud u svojoj odluci su istekli i nadležne institucije nisu dale nikakve informacije o sudbini žrtava i gdje se nalaze niti su podnijele Sudu bilo kakve informacije o preduzetim mjerama za izvršenje njegove odluke. Autor predstavke, gđa Ičić, je 25. novembra 2010. godine poslala dva dopisa Institutu za nestale osobe i Operativnom timu Republike Srpske za traženje nestalih osoba, tražići informacije o mjerama koje su do sada usvojene u cilju izvršenja presude Ustavnog suda od 13. maja 2008. godine. Gđa Ičić je istog dana uložila apelaciju Ustavnom sudu, tražeći da utvrdi da vlasti nisu izvršile njegovu odluku od 13. maja 2008. godine, u skladu s članom 74.6 svojih Pravila postupka. U vrijeme kada je predstavka dostavljena Komitetu, ona nije bila dobila nikakav odgovor od Suda i drugih subjekata i vlasti nisu preduzele nikakve radnje.

2.16 Što se tiče zahtjeva iz člana 5, stav 2, tačka (b) Fakultativnog protokola, autor predstavke tvrdi da ne postoji efikasno pravno sredstvo, te da je Ustavni sud priznao da gđa Ičić i drugi apelanti "nemaju na raspolaganju efikasno i adekvatno sredstvo za zaštitu svojih prava"⁸. U svjetlu člana VI (4) Ustava Države potpisnice, odluka Ustavnog suda od 13. maja 2008. godine se mora smatrati konačnom i obavezujućom.

2.17 U vezi sa prihvatljivošću predstavke *ratione temporis*, autor predstavke, gđa Ičić, tvrdi da, iako su se događaji dogodili prije stupanja na snagu ovog Protokola za Državu potpisnicu,

---

⁶ Autor predstavke se poziva na presude Ustavnog suda u vezi predmeta MH i drugi (predmet broj AP-129/04) od 27. maja 2005. godine, stavovi 37-40, a na koje se poziva u presudi u predmetu Fatima Hasić i drugi (predmet broj AP 95/07) od 29. maja 2008. godine.

⁷ Prema riječima autora, to je ekvivalentno iznosu od 75 eura.

⁸ Autor predstavke se poziva na presude Ustavnog suda u vezi predmeta MH i drugi (predmet broj AP-129/04) od 27. maja 2005. godine, stav 37.

prisilni nestanci sami po sebi predstavljaju produženo kršenje ljudskih prava sve dok se nestala osoba ne pronađe.⁹ U slučaju njenog sina, domaće vlasti, uključujući i Ustavni sud, su gdina Ičić proglasile “nestalom osobom”. Međutim, do sada nije utvrđena njegova sudbina i mjesto gdje se nalazi. Osim toga, vlasti nisu izvršile odluku Ustavnog suda od 13. maja 2008. godine i Tužilaštvo nije preduzelo mjere da sankcioniše one koji su odgovorni za taj propust.

Tužba

3.1 Autor predstavke, gđa Ičić, smatra da je gđin Ičić žrtva prisilnog nestanka, koje djelo su izvršili pripadnici snaga bosanskih Srba; da je prisilni nestanak višestruko krivično djelo; i da, u njegovom slučaju, predstavlja povredu članova 6, 7, 9, 10 i 16 u vezi s članom 2, stav 3 Pakta. Ona ističe da njegova sudbina i mjesto gdje se nalazi ostaju nepoznati od 10. juna 1992. godine i da se njegov prisilni nestanak odigrao u kontekstu raširenih i sistematskih napada na civilno stanovništvo. Činjenica da su ga uhapsili pripadnici snaga bosanskih Srba i da je posljednji put viđen živ u rukama stražara u logoru Omarska u po život opasnim okolnostima navode je na zaključak da je bio stavljen u situaciju velikog rizika da pretrpi nepopravljivu štetu po lični integritet i život. Ona napominje da je ovaj logor bio ozloglašen po broju proizvoljnih ubistava zatvorenika i uklanjanju i prikrivanju njihovih posmrtnih ostataka nakon toga.

3.2 Uprkos svojim nastojanjima, autor predstavke, gđe Ičić, nije dobila nikakvu relevantne informacije o uzrocima i okolnostima u kojima je gđin Ičić nestao. Iako je odmah prijavila njegov nestanak ICRC-u, koji je tu informaciju dostavljao nadležnim vlastima Države potpisnice od 1992. godine, nije provedena po službenoj dužnosti, brza, nepristrasna, temeljita i nezavisna istragu da bi se utvrdila sudbina i mjesto gdje se nalazi nestala osoba; a u slučaju smrti, njegovi posmrtni ostaci nisu pronađeni, ekshumirani, identifikovani i vraćani njegovim voljenim; i niko nije pozvan na sud, ispitan ili osuđen zbog njegovog prisilnog nestanka.

3.3 Država potpisnica je odgovorna za istragu svih slučajeva prisilnih nestanaka i pružanje informacija o tome gdje se nalaze nestale osobe. U tom smislu se autor predstavke poziva na stručni izvještaj Radne grupe za prisilne i nedobrovoljne nestanke (WGEID) u kom se navodi da primarna odgovornost za obavljanje tih poslova ostaje na vlastima na čijoj se teritoriji nalazi mjesto za koje se sumnja da je masovna grobnica.¹⁰ Autor predstavke dalje tvrdi da Država potpisnica ima obavezu da provede brzu, nepristrasnu, temeljitu i nezavisnu istragu teških kršenja ljudskih prava, kao što su prisilni nestanci, mučenja i arbitrarna ubistava. Uopšteno, obaveza provođenja istrage takode postoji i u slučajevima ubistava ili drugih akata koji utiču na uživanje ljudskih prava koji se ne mogu pripisati državi. U ovim slučajevima, obaveza da se provede istraga proizlazi iz dužnosti države da zaštiti sve pojedince na svojoj teritoriji od djela koja izvršavaju privatne osobe ili grupe osoba koje im mogu ometati uživanje ljudskih prava.¹¹

---

⁹ Autor predstavke se poziva na praksu Evropskog suda za ljudska prava i Inter - američkog suda za ljudska prava; član 14.2 Nacrta članova o odgovornosti država za međunarodna protivpravna djela, koji je usvojila Komisija za međunarodno parvo; Radnu grupu Ujedinjenih nacija za prisilne i nedobrovoljne nestanke (WGEID), Opšti komentar broj 9; i Međunarodnu konvenciju o zaštiti svih osoba od prisilnih nestanaka, čl. 8, st. 1.

¹⁰ Pogledati E/CN.4/1996/36, stav 78.

¹¹ Pogledati Komitet za ljudska prava, Opšti komentar br. 31 (2004), stav 8.

3.4 Autor predstavke se poziva na praksu Komiteta u rješavanju predstavki prema kojoj Država potpisnica ima primarnu dužnost da preduzme odgovarajuće mjere za zaštitu života osobe.¹² U slučaju prisilnog nestanka, Država potpisnica ima obavezu da provede istragu i počinitelje dovede pred lice pravde. U svjetlu okolnosti nestanka gđina Ičića, autor predstavke tvrdi da to što Država potpisnica nije provela efikasnu i temeljitu istragu ovog slučaja (pogledati stavove 3.1 i 3.2 ovog mišljenja) predstavlja kršenje prava na život u suprotnosti sa članom 6 u vezi s članom 2, stav 3 Pakta.

3.5 Autor predstavke se takođe poziva na praksu Komiteta u rješavanju predstavki prema kojoj prisilni nestanak sam po sebi predstavlja oblik mučenja¹³ o kome Država potpisnica nije provela istragu kako bi se identifikovali, istražili, sudili i sankcionisali oni koji su odgovorni u ovom predmetu. Zbog toga, nestanak gđina Ičića predstavlja postupanje suprotno članu 7 u vezi s članom 2, stav 3 Pakta.

3.6 Gđin Ičić je takođe žrtva kršenja prava iz član 9 Pakta. Snage bosanskih Srba su ga lišile života u po život opasnim okolnostima (pogledati stav 3.1 ovog mišljenja). Međutim, njegov pritvor nije evidentiran u službenim evidencijama i njegova rodbina ga nikada više nije vidjela. Nikada nije optužen za krivično djelo, niti je izveden pred sudiju ili bilo koje drugo službeno lice zakonom ovlašteno da vrši sudsku vlast. Nije bio u mogućnosti da pokrene postupak pred sudom kako bi mogao osporiti zakonitost pritvora. Nadalje, nema nikakvih naznaka o njegovoj sudbini ili mjestu gdje se nalazi. Pošto nikakvo objašnjenje nije dato i nikakvi naponi nisu uloženi da se razjasni njegova sudbina, autor predstavke, gđa Ičić, smatra da je Država potpisnica prekršila prava njenog sina iz člana 9 u vezi s članom 2, stav 3 Pakta.

3.7 Autor predstavke smatra da i sam prisilni nestanak predstavlja povredu člana 10 Pakta i podsjeća da je gđin Ičić bio u logoru Omarska i nije imao mogućnost komunikacije s vanjskim svijetom. Poziva se na praksu Međunarodnog suda za bivšu Jugoslaviju, u kojoj su uslovi u logoru Omarska kvalifikovani kao nehumani i ponižavajući.¹⁴ Smatra da to što Država potpisnica nije provela istragu mučenja i nečovječnog i ponižavajućeg postupanja prema njenom sinu u zatočeništvu predstavlja kršenje člana 10 u vezi s članom 2, stav 3 Pakta.

3.8 Autor predstavke se poziva na praksu Komiteta u rješavanju predstavki prema kojoj prisilni nestanak može predstavljati odbijanje da se žrtva prizna pred zakonom ako je ta osoba bila u rukama vlasti Države potpisnice kada je posljednji put viđena i ako su nastojanja njenih članova porodice kako bi došli do djelotvornih pravnih lijekova bila sistematski odbijana.¹⁵ U ovom slučaju, činjenica da Država potpisnica nije provela istragu drži gđina Ičića van zaštite zakona od juna 1992. godine. Država potpisnica je, dakle, takođe odgovorna za trajnu povredu člana 16 u vezi s članom 2, stav 3 Pakta.

---

¹² Pogledati Predstavku br. 84/1981, Dermitt Barbato protiv Urugvaja, Mišljenje usvojeno 21. oktobra 1982, stav 10.

¹³ Pogledati, npr. Predstavku br. 1495/2006, Zohra Madoui protiv Alžira, Mišljenje usvojeno 1. decembra 2008, stav 7.4.

¹⁴ Pogledati, između ostalog, Međunarodni sud za bivšu Jugoslaviju, Predmet Tužilaštvo protiv Miroslava Kvočke i ostalih, stav 197.

¹⁵ Pogledati Predstavku br. 1495/2006; Zohra Madoui protiv Alžira, Mišljenje usvojeno 28. oktobra 2008, stav 7.7; i Predstavku br. 1327/2004, Grioua protiv Alžira, Mišljenje je usvojeno 10. jula 2007, stav 7.9.

3.9 Kao zaključak, autor predstavke smatra da Država potpisnica vrši povredu prava njenog sina iz članova 6, 7, 9, 10 i 16, u vezi sa članom 2, stav (3) Pakta.

3.10 Autor predstavke, gđa Ičić, tvrdi da je i sama žrtva povrede člana 7 u vezi s članom 2, stav 3 Pakta. Ona preživljava duboku bol i patnju zbog prisilnog nestanka njenog sina, kao i zbog radnji i propusta vlasti u rješavanju ovih pitanja više od 20 godina. Osim toga, protiv njene stvarne volje, de facto je morala da traži rješenje kojim se njen sin proglašava umrlim, jer je to bio jedini način da dobije invalidninu i ublaži svoju tešku materijalnu situaciju. Uprkos njenim naporima, sudbina njenog sina i mjesto gdje se nalazi ostaju nepoznati, a u slučaju smrti, njegovi posmrtni ostaci nisu vraćeni porodici, čime se njen stalno prisutni bol i frustracije nastavljaju jer nije u mogućnosti da ga dostojno sahrani. Podnijela je brojne dopise različitim organima vlasti tražeći odgovore, ali nikada nije dobila nikakvu pouzdanu informaciju. Autor predstavke ističe da vlasti nisu izvršile presudu Ustavnog suda od 13. maja 2008. godine niti su postupile po Zakonu o nestalim osobama, posebno po odredbama koje se tiču osnivanje Fonda, ostavljajući porodice nestalih osoba bez odgovarajuće reparacije. U tom kontekstu, stav ravnodušnosti vlasti Države potpisnice prema njenim zahtjevima predstavlja nehumano postupanje.

3.11 Autor predstavke, gđa Ičić, traži od Države potpisnice da: a) naredi nezavisnu istragu kao hitno pitanje s ciljem utvrđivanja sudbine i mjesta gdje se nalazi njen sin, i u slučaju da se potvrdi da je smrtno stradao, da se pronađe, ekshumira, identifikuje i s poštivanjem porodici vrate njegovi posmrtni ostaci; b) počinioce izvede pred nadležne civilne organe zbog sudskog gonjenja, osude i sankcionisanja i da obavijeste javnost o rezultatima ove mjere; c) joj pruži potpunu zadovoljštinu i brzu, pravičnu i adekvatnu odštetu i d) osigura da mjere reparacije pokriju materijalnu i moralnu štetu i obuhvate mjere u cilju restitucije, rehabilitacije, zadovoljštine i garancije za neponavljanje djela. Među ostalim mjerama traži da joj Država potpisnica obezbijedi medicinsku i psihološku njegu odmah i besplatno, putem svojih specijalizovanih institucija. Kao garanciju za neponavljanje djela, Država potpisnica treba da dopuni i izmijeni sadašnje zakonodavstvo tako da ukine obavezu članova porodica da dobiju rješenje osnovnog suda kojim se njihovi nestali članovi porodice proglašavaju umrlim kako bi imali pravo na socijalne naknade ili mjere reparacije. Država potpisnica treba da što je prije moguće uspostavi obrazovne programe o međunarodnom pravu iz oblasti ljudskih prava i međunarodnom humanitarnom pravu za sve pripadnike armije, snaga bezbjednosti i pravosuđa.

Izjašnjenje Države potpisnice o prihvatljivosti i meritumu

4.1 Država potpisnica je podnijela svoje izjašnjenje o prihvatljivosti i meritumu u noti od 27. aprila 2011. godine. Poziva se na zakonski okvir koji je uspostavljen za procesuiranje ratnih zločina u poslijeratnom periodu, od decembra 1995. godine do danas. Navodi da je Državna strategija za rad na predmetima ratnih zločina usvojena u decembru 2008. godine s ciljem da procesuiraju najsloženije predmete ratnih zločina u roku od 7 godina, a "ostale predmete ratnih zločina" u periodu od 15 godina od usvajanja Strategije. Država potpisnica se dalje poziva na donošenje Zakona o nestalim osobama 2004. godine, kojim je uspostavljen Institut za nestale osobe i podsjeća da su od gotovo 32.000 osoba koje su nestale u ratu, pronađeni posmrtni ostaci 23.000 osobe, a 21.000 je identifikovana.

4.2 U aprilu 2009. godine je uspostavljena Regionalna kancelarija u Sanskom Mostu, kao i Područna kancelarija i njihove organizacione jedinice. Država potpisnica smatra da su ove aktivnosti stvorile uslove za brži i efikasniji proces traženja nestalih osoba na teritoriji Bosanske Krajine, uključujući Prijedor. Njihovi istražitelji su svakodnevno na terenu radi

prikupljanja informacija o potencijalnim masovnim grobnicama i uspostavljanja kontakta sa svjedocima. Uopšteno, u period od 1998. godine do danas izvršeno je ekshumiranje 721 grobnice, a reekshumirano je 48 grobnica, u kojima bi se moglo nalaziti tijelo gđina Ičića. Na području Trnopolja postoje locirane dvije grobnice sa više NN tijela, za koje postoji naredba Suda BiH. Međutim, naredba nije mogla biti realizovana zbog loših vremenskih uslova.

4.3 Kao dio svojih izjašnjenja, Država potpisnica je prosljedila Komitetu dopis Tužilaštva Bosne i Hercegovine u kome glavni tužilac ističe da je autor predstavke, gđa Ičić, prijavila nestanak svog sina Međunarodnom komitetu Crvenog krsta (ICRC), Federalnoj komisiji za nestale osobe i Ustavnom sudu. Međutim, nikada Tužilaštvu nije prijavila nestanak i tražila istragu o sudbini svoga sina i mjestu gdje se nalazi, iako se njegov nestanak dogodio za vrijeme oružanog sukoba i vjerovatno predstavlja ratni zločin. U skladu s tim, glavni tužilac smatra da je "upitno da li je iscrpila sve raspoložive domaće pravne lijekove". Napominje da je tek 20. decembra 2010. godine poslala dopis Tužilaštvu o nestanku gđina Ičića; da je tada otvoren krivični predmet kome je dodijeljen broj; i da će nadležni tužilac da pokrene istragu o ovom slučaju. Isto tako, Pravobranilaštvo Republike Srpske, Kancelarija u Prijedoru, je navelo da nije dobilo nikakav zahtjev za naknadu nematerijalne štete autoru predstavke, gđe Ičić, za duševnu patnju zbog nestanka njenog sina.

Komentari autora na izjašnjenja Države potpisnice

5.1 Autor predstavke, gđa Ičić, je dostavila svoje komentare 3. juna 2011. godine. Pozdravlja izjavu Tužilaštva Bosne i Hercegovine da je njen dopis od 20. decembra 2010. godine razmotren i registrovan kao krivična prijava, što smatra značajnim dešavanjem. Ipak, ona ističe da je za ovu informaciju saznala iz izjašnjenja Države potpisnice; da ona nije dobila nikakvu službenu obavijest od Tužilaštva o otvaranju istrage o nestanku njenog sina; i da ona ne zna da li je slučaj njenog sina bio ili će biti uključen kao prioritetni slučaj u skladu sa Državnom strategijom za procesuiranje ratnih zločina.

5.2 Što se tiče iscrpljivanja domaćih pravnih lijekova, ona ponavlja da je informacije o nestanku svog sina davala brojnim organizacijama sve od 1992. godine. Dakle, činjenica da je njen sin proizvoljno pritvor i viđen živ poslednji put u Omarskoj je u velikoj mjeri poznat glavnim institucijama koje se bave nestalim osobama u Bosni i Hercegovini, čije evidencije su na raspolaganju i dostupne nadležnim pravosudnim organima nadležnim za istragu zločina počinjenih u Omarskoj. Njegovo ime i dalje se vodi među imenima nestalih osoba u javno dostupnim bazama podataka tih institucija. Na primjer, on-line alat za upite koji je postavila Međunarodna komisija za nestale osobe sadrži njegovo ime među imenima nestalih osoba i navodi da, iako su njegovi srodnici dali DNK uzorke, nije pronađeno podudaranje. Osim toga, ime gđina Ičića je uvršteno u popis imena nestalih osoba iz Prijedora koji se nalazi u knjizi pod naslovom "Ni krivi ni dužni", koju je Tužilaštvu udruženje Izvor poslalo dva puta. U skladu s tim, Tužilaštvo, kao i drugi organi, imaju dovoljno informacija ili bi mogli imati pristup dovoljno informacija da po službenoj dužnosti pokrenu istragu proizvoljnog pritvaranja njenog sina i njegov prisilni nestanak.

5.3 Poziva se na Opšti komentar Radne grupe Ujedinjenih nacija za prisilne i nedobrovoljne nestanke (WGBID) o prisilnim nestancima kao produženom krivičnom djelu.¹⁶ Smatra da u izjašnjenju Država potpisnica nikako ne osporava prihvatljivost predstavke i u suštini priznaje navode i argumente formulisana u njoj. Ona smatra da su u izjašnjenju potvrđene njene tvrdnje da se njen sin i dalje vodi kao "nestala osoba". Postupak traženja je, dakle, još uvijek otvoren i u nadležnosti vlasti BiH, koje imaju obavezu da utvrde njegovu sudbinu i mjesto gdje se on nalazi; a u slučaju smrti, da traže, lociraju i s poštovanjem vrate njegove posmrtno ostatke porodici; da porodici kažu istinu o okolnostima njegovog prisilnog nestanka, napretku i rezultatima istrage o njegovoj sudbini; i da joj garantuju obeštećenje za kršenja prava koja još uvijek traju.

5.4 Autor predstavke, gđa Ičić, navodi da do sada ni nju ni svjedoke događaja koji su doveli do prisilnog nestanka njenog sina nije kontaktiralo osoblje Instituta za nestale osobe na koga se poziva Država potpisnica, iako smatra da bi bili u mogućnost da ovoj instituciji daju informacije koje bi mogle biti relevantna za njegov pronalazak.¹⁷ Ističe da su u izjašnjenju Države potpisnice date opšte reference o postojanju masovnih grobnica, a nema preciznih informacija gdje bi se posmrtni ostaci njenog sina mogli naći. Ukoliko Institut za nestale osobe ima pouzdane informacije prema kojima posmrtni ostaci njenog sina mogu da se nalaze u masovnim grobnicama u Trnopolju ili Prijedor, ona treba biti obaviještena o tome bez odlaganja i da bude u toku cijelog procesa pronalaženja, ekshumacije i identifikacije posmrtnih ostataka.

5.5 Autor predstavke dalje tvrde da još uvijek veliki broj ratnih zločina koji zahtijevaju istragu ne oslobađa vlasti Države potpisnice od odgovornosti da obave brzu, nepristrasnu, nezavisnu i temeljitu istragu o slučajevima teških kršenja ljudskih prava i da redovno informišu rodbinu žrtava o napretku i rezultatima ovih istraga. Iako je prisilni nestanak gđina Ičića odmah prijavljivao raznim organima vlasti, gđa Ičić nije dobila nikakvu informaciju sve do 20. decembra 2010. godine, kada je podnijela svoju predstavku Komitetu, i kada je predmet evidentiran i dodijeljen mu broj u Tužilaštvu; međutim, još uvijek nije obaviještena da li istraga treba da počne (pogledati stav 5.1 ovog mišljenja). U tom pogledu, autor predstavke ponavlja da rodbina žrtava prisilnog nestanka treba da bude stalno u toku sa istragama. Posebno treba da budu redovno informisani o procesu istraga i njihovim rezultatima i da li će doći do suđenja.¹⁸

5.6 Autor predstavke smatra da je realizacija Državne strategije za ratne zločine manjkava i da je Država potpisnica ne može koristiti kao dovoljan odgovor na nedostatak informacija o toku i rezultatima provedenih istraga i da ona ne može opravdati neaktivnost nadležnih organa. Autor predstavke dalje tvrde da usvajanje strategije tranzicijske pravde ne može žrtvama teških kršenja ljudskih prava i njihovoj rodbini zamijeniti pristup pravdi i zadovoljštinu.

5.7 U svjetlu pozivanja Države potpisnice na Zakon o nestalim osobama, autor predstavke ponavlja da, nekoliko godina nakon njegovog stupanja na snagu, neke od njegovih najvažnijih odredbi, uključujući i one koje se odnose na osnivanje Fonda za podršku porodicama nestalih osoba u Bosni i Hercegovini, nisu provedene. Osim toga, jedan broj međunarodnih institucija je

---

¹⁶ Pogledati A/HRC/16/48, stavovi 1-2, 7-8 i 39.

¹⁷ Pogledati A/HRC/AC/6/2, stavovi 53, 56 i 80-97; i Opšti komentar br. 10 Radne grupe Ujedinjenih nacija za prisilne i nedobrovoljne nestanke (WGEID), stav 4.

¹⁸ Pogledati Opšti komentar br. 10 Radne grupe Ujedinjenih nacija za prisilne i nedobrovoljne nestanke (WGEID), stav 4 i A/HRC/16/48/Add/1, stavovi 34 i 63-64.

naveo da osnivanje Fonda nije dovoljno da garantuje pružanje poptune reparacije porodicama nestalih osoba.¹⁹

Dodatna izjašnjenja Države potpisnice o prihvatljivosti i osnovanosti predstavke

6.1. Država potpisnica je Komitetu dostavila dodatne informacije 21. juna, 17. avgusta i 12. septembra 2011. godine u kojima su ponovljena njena izjašnjenja i naglašeni naponi da se utvrdi sudbina svih nestalih osoba u Bosni i Hercegovini, uključujući Opštinu Prijedor, i mjesta gdje se nalaze. Prema podacima Instituta za nestale osobe, postoje naznake o postojanju više masovnih grobnica koje navodno sadrži posmrtno ostatke žrtava iz logora Omarska. Njegovi kapaciteti su, međutim, još uvijek neadekvatne da bi riješio sve predmete u kratkom vremenskom roku. Država potpisnica je dalje navela da nema relevantnih zbivanja u slučaju gđina Ičića.

6.2. Ministarstvo odbrane nije pronašlo nikakvu dokumentaciju koja se odnose na logor Omarska u arhivi Vojske Republike Srpske ili na pritvor sina autora predstavke koji su izvršili pripadnici Vojske Republike Srpske.

6.3 Država potpisnica obavještava Komitet da se autor predstavke može prijaviti za pravnu pomoć Centru za pravnu pomoć Ministarstva pravde Republike Srpske.

6.4 Dana 26. aprila 2011. godine, Tužilaštvo Bosne i Hercegovine je naredilo Državnoj agenciji za istrage i zaštitu (SIPA - kancelarija u Banja Luci) da preduzme sve potrebne korake da sazna sudbinu i mjesto gdje se nalazi sin autora predstavke i da identifikuje one koji su odgovorni za njegovo lišavanja slobode i prisilni nestanak. Ova naredba je ponovljena 23. avgusta 2011. godine, ali još uvijek nikakav odgovor nije zaprimljen od SIPE. Država potpisnica tvrdi da Tužilaštvo preduzima sve neophodne napore da se utvrde okolnosti nestanka gđina Ičića; da je, na osnovu složenosti, njegov slučaj svrstan u grupu predmeta koji mogu trajati i do 15 godina prije nego što budu riješeni; i da će Tužilaštvo redovno obavještavati autora predstavke o napretku i rezultatima mjera preduzetih u okviru istrage.

6.5 Država potpisnica obavještava Komitet da je Zakonom o utvrđivanju i načinu izmirenja unutrašnjeg duga Republike Srpske²⁰ utvrđena nadležnost sudova i drugih organa vlasti i regulisan postupak za dodjelu naknada za materijalnu i nematerijalnu štetu u slučajevima nestalih osoba. Osim toga, Vlada Republike Srpske je preduzela mjere da se ubrza proces traženja nestalih osoba.

6.6 Institut za nestale osobe je naveo da čini napore da uđe u trag nestalih osoba na području Bosanske Krajine i da su dva istražitelja iz regionalnog ureda Bihać i terenske kancelarije Sanski Most zaduženi za traženje 1.500 nestalih osoba na ovom području. S tim u vezi, Institut za nestale osobe je naveo da će kontaktirati srodnike gđina Ičić u budućnosti kako bi im dao dalje informacije o njegovom slučaju.

Dodatni podnesci autora predstavke

7.1. Autor predstavke, gđa Ičić, je Komitetu poslala dodatne komentare 24. avgusta, i 3. oktobra 2011. godine. Smatra da dodatni podnesci Države potpisnice ne daju nikakve suštinske informacije u vezi s prihvatljivosti i osnovanosti njene predstavke. Što se tiče izjave Ministarstva odbrane da nema informacija u vezi logoru Omarska, ona ističe da su dokazi o postojanju ovog logora, koje su u stvari već priznali drugi organi Države potpisnice, javno dostupni.

¹⁹ Pogledati CAT/C/BIH/CO/2-5, stav 18 i A/HRC/16/48/Add/1. stavovi 39-48.

²⁰ Ime zakona kako je navela Država potpisnica.

7.2 Dodatno izjašnjenje Države potpisnice pokazuju da njeni organi nemaju nikakve relevantne informacije koje mogu doprinijeti da se razjasni sudbina i mjesto gdje se nalazi sin autora predstavke ili da pruže smisljena obavještenja o mjerama koje se preduzimaju da se ispune obaveze sadržane u Paktu.

7.3 Autor predstavke, gđa Ičić, obavještava Komitet da je, 24. avgusta 2011. godine, dobila dopis od Tužilaštva Bosne i Hercegovine u kome joj saopštavaju informacije koje je Komitetu dostavila Država članica u dodatnom izjašnjenju (pogledati stav 6.4 ovog mišljenja). U tom smislu, autor predstavke izražava zabrinutost da Državna agencija za istrage i zaštitu nije odgovorila na zahtjeve Tužilaštva i ponavlja da vlasti Države potpisnice nisu uspjele da provedu istragu o nestanku njenog sina više od 20 godina. Osim toga, dok istraga zločina počinjenih za vrijeme rata može zahtijevati vrijeme, njeno trajanje više od 15 godina, kao što je navelo Tužilaštvo, predstavlja kršenje svakog kriterija brze istrage i, stoga, predstavlja povredu prava autora predstavke iz Pakta.

Pitanja i postupak pred Komitetom

Razmatranje prihvatljivosti

8.1 Prije razmatranja bilo kog odštetnog zahtjeva sadržanog u predstavci, Komitet mora, u skladu s članom 93 Poslovnika, odlučiti da li je slučaj prihvatljiv u skladu sa Fakultativnim protokolom.

8.2 Komitet je utvrdio, kako to propisuje član 5, stav 2 Fakultativnog protokola, da ista stvar nije predmet razmatranja u nekom drugom postupku međunarodne istrage ili rješavanja.

8.3 Komitet uzima u obzir izjašnjenje Države potpisnice, a prema riječima Tužilaštva Bosne i Hercegovine, da autor predstavke, gđa Ičić, nije iscrpila sva raspoloživa domaća pravna sredstva jer nije prijavila nestanak svog sina sve do 20. decembra 2010. godine. Komitet takođe konstatuje navode autora predstavke da je Ustavni sud priznao da nije postojao djelotvoran pravni lijek za zaštitu prava porodica nestalih osoba; da je prijavila nestanak svog sina različitim subjektima, uključujući i Federalnu komisiju za nestale osobe i Ustavni sud; da je 13. maja 2008. godine Ustavni sud utvrdio povredu prava autora predstavke zbog nedostatka informacija o sudbini gđina Ičić; i da, međutim, ovu presudu nisu izvršili nadležni organi. Komitet primjećuje da, više od 22 godina nakon navodnog nestanka sina autora predstavke, njegova sudbina i mjesto gdje se nalazi ostaju nejasni i Država potpisnica nije uspjela pružiti uvjerljive argumente koji bi opravdali kašnjenje u završetku istrage. U skladu s tim, Komitet smatra da su domaći pravni lijekovi bili bezrazložno dugi i da nije zabranjeno njegovo rješavanje predstavke u skladu sa članom 5, stav 2 (b) Fakultativnog protokola.

8.4 Pošto su ispunjeni svi uslovi za prihvatljivost, Komitet je proglasio predstavku prihvatljivom i započeo sa ispitivanjem njene osnovanosti.

Ispitivanje osnovanosti predstavke

9.1 Komitet je razmotrio slučaj u svjetlu svih informacija koje su mu stavile na raspolaganje stranke u postupku, kao što je predviđeno članom 5, stav 1 Fakultativnog protokola.

9.2 Autor predstavke, gđa Ičić, tvrdi da su gđina Ičića dana 10. juna 1992. godine uhapsili pripadnici VRS u Trnopolju, Opština Prijedor, i da su ga odveli u logor Omarska i da je posljednji put viđen živ u rukama stražara u logoru Omarska u po život opasnim okolnostima; da se njegov prisilni nestanak odigrao u kontekstu raširenih i sistematskih napada na civilno stanovništvo; da su logoraši u Omarskoj, prema javnim izvještajima, držani pod nehumanim uslovima, fizički i psihički zlostavljani, mučeni i samovoljno ubijani, a njihovi posmrtni ostaci nakon toga uklanjani i prikrivani; i razumno je pretpostaviti na osnovu ovih informacija da je njen sin posato žrtva prisilnog nestanka 1992. godine zbog krivice VRS. Država potpisnica nije po službenoj dužnosti provela brzu, nepristranu, temeljitu i nezavisnu istragu da bi rasvijetlila njegovu sudbinu i pronašla mjesto gdje se nalazi i privela počinitelje licu pravde. Komitet, u ovom smislu, podsjeća na svoj Opšti komentar br. 31 (2004) o prirodi opšte zakonske obaveze koja je nametnuta Državama potpisnicama Pakta, prema kojoj neuspjeh Države potpisnice da istraži navode o povredama i neuspjeh Države potpisnice da privede licu pravde počinitelje određenih povreda (posebno počinitelje mučenja i sličnih okrutnih, nečovječnih i ponižavajućih postupaka, pogubljenja po skraćenom postupku i arbitrarnih ubijanja i prisilnih nestanaka) mogu sami po sebi dovesti do odvojenog kršenja Pakta.

9.3 Autor predstavke, gđa Ičić, ne tvrdi da je Država potpisnica direktno odgovorna za prisilni nestanak njenog sina. U stvari, tvrdi da je nestanak prouzrokovala VRS na teritoriji Države potpisnice. Komitet primjećuje da pojam "prisilni nestanak" može da se koristiti u proširenom smislu, da se odnosi i na nestanke do kojih su dovele snage koje su nezavisne ili neprijateljske u odnosu na Državu potpisnicu, osim na nestanke koji se mogu pripisati Državi potpisnici.²¹ Komitet takođe konstatuje da Država potpisnica ne osporava kvalifikaciju događaja kao prisilni nestanak.

9.4 Komitet prima k znanju informaciju Države potpisnice da je uložila značajan napor na opštem nivou s obzirom da ima više od 30.000 slučajeva prisilnog nestanka koji su se dogodili za vrijeme sukoba. Naime, Ustavni sud je utvrdio da su vlasti odgovorne za istragu nestanka članova porodica autora predstavki, uključujući gđina Ičića (pogledati paragraph 2.12 ovog mišljenja) i da su uspostavljeni domaći mehanizmi koji se bave prisilnim nestancima i drugim predmetima ratnih zločina (pogledati paragraph 4.2. ovog mišljenja).

9.5 Ne utičući na stalnu obavezu Država potpisnica da istraže sve dimenzije nekog prisilnog nestanka, uključujući dovođenje odgovornih pred lice pravde, Komitet priznaje sve teškoće sa kojima se Država članica susreće tokom istrage zločina koje su navodno počinile na njenoj teritoriji neprijateljske oružane snage strane države. Stoga, priznajući težinu nestanka i patnju autora predstavke, gđe Ičić, zbog sudbine njenog sina koja još uvijek nije razjašnjena i nepoznatog mjesta gdje se on nalazi i to što počinioci nisu dovedeni pred lice pravde, smatra da to ipak nije dovoljno za utvrđivanje kršenja člana 2, stav 3 Pakta u posebnim okolnostima navedenim u ovoj predstavi.

---

²¹ Uporedite član 7, stav 2, tačka (i) Rimskog statuta Međunarodnog krivičnog suda koji definiše prisilni nestanak tako da on uključuje i nestanke koje prouzrokuju političke organizacije s članovima 2 i 3 Međunarodne konvencije za zaštitu svih osoba od prisilnih nestanaka koji prave razliku između prisilnih nestanaka koje provodi država ili osobe ili grupe koje djeluju sa njenim odobravanjem, podrškom ili prećutnim pristankom i sličnih djela koja provode osobe ili grupe koje djeluju bez takvog odobrenja, podrške ili prećutnog pristanka. Pogledati takođe Predstavku br. 1956/2010, Durić protiv Bosne i Hercegovine, Mišljenje usvojeno 16. jula 2014. godine, stav 9.3.

9.6 Kad smo kod ovoga, autor predstavke, gđa Ičić, tvrdi da u trenutku podnošenja njene predstavke, više od osamnaest godina nakon nestanka njenog sina i više od dvije godine nakon presude Ustavnog suda od 13. maja 2008. godine, istražni organi je još nisu kontaktirali kako bi joj dali informacije o nestanku gđina Ičića. Dana 25. novembra 2010. godine, uložila je apelaciju Ustavnom sudu, tražeći da utvrdi da vlasti nisu izvršile njegovu odluku od 13. maja 2008. godine; međutim, Ustavni sud nije donio nikakva odluka i organi vlasti nisu preduzeli nikakve efikasne radnje u slučaju njenog sina. Država potpisnica je dostavila opšte informacije o naporima koje preduzima da utvrdi sudbinu nestalih osoba i mjesta gdje se nalaze, kao i da sudski goni počinitelje. Međutim, nije dala konkretne i relevantne informacije autoru predstavke ili Komitetu o posebnim mjerama koje se poduzimaju kako bi se utvrdila sudbina gđina Ičića i mjesto gdje se nalazi i, u slučaju smrti, nije pronašla njegove posmrtno ostatke. Komitet dalje napominje da su organi vlasti dali vrlo ograničene i uopštene informacije autoru predstavke, gđi Ičić, u vezi sa nestankom njenog sina. Komitet smatra da vlasti koje istražuju prisilne nestanke moraju dati porodicama priliku da pridonesu svojim informacijama u istrazi, te da im informacije o napretku istrage moraju biti odmah dostupne. Komitet takođe prima na znanje patnje i bolove prouzrokovane autoru predstavke, gđi Ičić, zbog stalne neizvjesnosti koja proizlazi iz nestanka njenog sina. Komitet zaključuje da činjenice koje su mu predočene ukazuju da je došlo do povrede članova 6, 7 i 9 u vezi sa članom 2, stav 3 Pakta u odnosu na gđina Fadila Ičića i člana 7 Pakta u vezi sa članom 2, stav 3 u odnosu na autora predstavke.

9.7 Komitet nadalje primjećuje da je socijalna naknada koja se daje autoru predstavke, gđi Ičić, zavisila od njene saglasnosti da traži proglašavanje njenog nestalog sina umrlim, iako postoji neizvjesnost u vezi njegove sudbine i mjesta gdje se nalazi. Komitet smatra da obavezivanje porodica nestalih osoba da proglase člana porodice umrlim kako bi imali pravo na naknadu, a istraga je u toku, čini da je dostupnost naknade štetan proces i predstavlja nečovječno i ponižavajuće postupanje kojim se krši član 7 samostalno i u vezi s članom 2, stav 3 Pakta u odnosu na autora predstavke.²²

9.8 U svjetlu gore navedenog, Komitet neće odvojeno ispitivati navode o povredama članova 10 i 16 u vezi s članom 2, stav 3 Pakta.²³

10. Postupajući u skladu sa članom 5, stav 4 Fakultativnog protokola uz Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, Komitet za ljudska prava je mišljenja da je Država potpisnica postupila u suprotnosti sa članovima 6, 7 i 9 u vezi sa članom 2, stav 3 Pakta u odnosu na gđina Fadila Ičića; i članom 7 samostalno i u vezi s članom 2, stav 3 u odnosu na autora predstavke.

11. U skladu s članom 2, stav 3 Pakta, Država potpisnica je obavezna da autoru predstavke obezbijedi zadovoljštinu uključujući (a) nastavljanje napora na utvrđivanju sudbine gđina Fadila Ičića ili mjesta gdje se nalazi, kao što je propisano Zakonom o nestalim osobama iz 2004. godine; i da će njeni istražitelji kontaktirati autora predstavke, gđu Ičić, što je prije moguće kako bi dobili informacije kojima ona može doprinijeti istrazi; (b) jačanje napora za privođenje pravdi onih koji su odgovorni za njegov nestanak, bez nepotrebnog odlaganja, kao što je propisano u Državnoj strategiji za ratne zločine; (c)

---

²² Pogledati predstavke br. 2003/2010, Selimović i dr. protiv Bosne i Hercegovine, Mišljenje usvojeno 17. jula 2014. godine, stav 12.7; Durić protiv Bosne i Hercegovine, stav 9.8 i br. 1997/2010, Rizvanović protiv Bosne i Hercegovine, Mišljenje usvojeno 15. septembra 2010. godine, stav 9.6.

²³ Pogledati predmet Rizvanović protiv Bosne i Hercegovine, para. 9.7.

osiguravanje da potrebna psihološka rehabilitacija i medicinska njega budu pružene gđi Ičić za štetu navedenu u stavu 9.7; i (d) pružanje efikasne reparacije autoru predstavke, uključujući adekvatnu kompenzaciju i odgovarajuće mjere zadovoljštine. Država potpisnica je takođe obavezna da spriječi slične povrede u budućnosti i mora obezbijediti, naročito, da informacije o istragama prisilnih nestanaka budu dostupne porodicama nestalih osoba, te da se sadašnji zakonski okvir ne primjenjuje na način koji zahtijeva od članova porodica žrtava prisilnog nestanka da dobiju potvrdu o smrti žrtve kao uslov za dobijanje socijalne naknade i mjere reparacije.

12. Imajući na umu da je, postavši jedna od potpisnica Fakultativnog protokola, Država potpisnica priznala nadležnost Komiteta koji utvrđuje da li je došlo do povrede Pakta i da je, na osnovu člana 2. Pakta, Država potpisnica preuzela obavezu da osigura svim osobama na svojoj teritoriji i svim osobama koje su u njenoj nadležnosti prava priznata u Paktu, te da osigura efikasnu zadovoljštinu, kada se utvrdi da je došlo do povrede, Komitet želi da dobije od Države potpisnice, u roku od 180 dana, informacije o preduzetim mjerama za realizaciju ovog mišljenja. Od Države potpisnice se takođe traži da objavi ovo mišljenje, te da ga široko distribuiše na sva tri službena jezika Države potpisnice.

Dodaci

Dodatak I

Pojedinačno mišljenje člana Komiteta Anje Seibert-Fohr (saglasno)

Slažem se sa zaključkom Komiteta o ovoj predstavi (stav 10) i pozivam se na mišljenje gđina Geralda L. Neumana i moje pojedinačno mišljenje u predmetu Rizvanović protiv Bosne i Hercegovine.^a Komitet je u ovom predmetu ponovo defanzivno postupio i odlučio da se razmatra odvojeno tvrdnje u vezi povrede članova 10 i 16, u vezi sa članom 2, stav 3 Pakta. Ja bih da se pozabavi ovim tvrdnjama, jer, po mom mišljenju, one nisu potkrijepljene. Autor predstave ne tvrdi da se prisilni nestanak gđina Ičić može pripisati Bosni i Hercegovini, već oružanim snagama koje su bile protiv nje. Te snage nisu djelovale u ime države kao subjekt koji može priznati osobe pred zakonom ili negirati takvo priznanje. Teško je shvatiti kako akteri koji nisu agenti države, djelujući bez dosluha sa tom državom, mogu sami da negiraju priznanje te države za žrtvu kao osobu pred zakonom. Time što nije dala dalju osnovu za povezivanje Države potpisnice sa nestankom, autor predstave, gđa Ičić, nije dokazala kršenje člana 16, što je neophodan preduslov za traženo odgovarajuće pravo na djelotvoran pravni lijek.^b Nije potkrijepila ni svoje tvrdnje u odnosu na član 10. Obaveze države iz člana 10 se odnose na uslove pritvora u vlastitoj nadležnosti, a ne na oblike nezakonitog lišavanja slobode koje vrše drugi.^c Dakle, ne postoji osnova za utvrđivanje povreda u vezi sa članom 10 ako se nestanak ne može pripisati državi. Obaveza da se istraži nestanak gđina Ičić je prije povezan sa članovima 6, 7 i 9, koji zahtijevaju pozitivne mjere zaštite bez obzira na to da li je stvarni zločin povezan sa Državom potpisnicom. Ovo je dalo osnova za zaključak Komiteta u stavu 10. U prilog ovom zauzetom pristupu, pozivam se na svoje izdvojeno mišljenje u predmetu Hamulić protiv Bosne i Hercegovine.^d

^a Pogledati predstavku br. 1997/2010, Rizvanović protiv Bosne i Hercegovine, Mišljenje usvojeno 15. septembra 2010. godine, pojedinačno mišljenje članova Komiteta G.L. Neumana i A. Seibert-Fohr.

^b Pogledati predstavku br. 2022/2011, Hamulić protiv Bosne i Hercegovine, pojedinačno mišljenje člana Komiteta A. Seibert-Fohr, stav 2 s daljim referencama.

^c Pogledati opšti komentar broj 21: član 10 (Humano postupanje prema osobama lišenim slobode) (1992), stav 2.

^d Pogledati Hamulić protiv Bosne i Hercegovine, pojedinačno mišljenje člana Komiteta A. Seibert-Fohr, stavovi 5-7.

Dodatak II

Zajedničko mišljenje članova Komiteta Oliviera de Frouvillea, Maura Politi Victor Manuel Rodrigez-Resceia i Fabiana Omara Salviolia (djelomično nesaglasnog)

1. Komitet je, u stavu 9.8 svoga mišljenja, odlučio da ne razmatra odvojeno tvrdnje autora predstavke o povredama članova 10 i 16, u vezi sa članom 2, stav 3 Pakta. Izgleda da Komitet na taj način želi da primjeni načela ekonomije sredstava: "U svjetlu gore navedenih utvrđenih činjenica, Komitet neće ispitivati posebno ...". Drugim riječima, on smatra da je Komitet već uzeo u obzir tvrdnje autora predstavke u svom preispitivanju usklađenosti postupanja Države potpisnice s članovima 6, 7 i 9 Pakta, za koje je utvrdio u prethodnom stavu (9.7) da predstavlja kršenje. To, međutim, ne proizlazi iz čitanja zaključaka autora predstavke, koji ne navodi članove 10 i 16 radi potpunosti, nego kao tvrdnje o posebnom kršenju. Stoga nema osnova za primjenu načela ekonomije sredstava u ovom slučaju.

2. Što se tiče osnovanosti zahtjeva, možda se može tvrditi je navodno kršenje člana 10 obuhvaćeno istovremenim pozivanjem na član 7. Istina je da Komitet, kao i drugi međunarodni sudovi čija mjerila ne sadrže poseban član o uslovima pritvora, sve više teži da se bavi ovim pitanjima pozivajući sa na član 7 i na osudu nehumanog ili ponižavajućeg postupanja. Međutim, autori predstavki prave jasnu razliku u ovom slučaju između dva aspekta: s jedne strane, prisilnog nestanka, koji krši sam po sebi član 7 Pakta (stav 3.5.); i, s druge strane, uslova zatočeništva u logoru Omarska, gdje je bio zatvoren gđin Ičić, u kome su zlodjela i njegova nehumana priroda naveliko dokumentovani, posebno u presudama Međunarodnog suda za bivšu Jugoslaviju (para. 3.7).^a Stoga bi bilo bolje da Komitet posebno utvrdi kršenje člana 10.

3. Međutim, izgleda da je odluka da se ne ispituju tvrdnje o kršenju člana 16 najviše otvorena za kritiku: s jedne strane, Komitet ne osporava kvalifikaciju činjenica u predmetu kao "prisilni nestanak" (para 9.3); ipak, s druge strane, smatra da nema osnova za donošenje odluke o tvrdnji da je došlo do kršenja člana 16 u vezi sa članom 2, stav 3 Pakta. Po našem mišljenju, ove dvije izjave nisu sagalsne, jer smatramo da svaki prisilni nestanak obavezno uključuje kršenje člana 16.

4. Članom 16 se priznaje pravo svakoga "na priznavanje kao osobe pred zakonom". Pripremnim radovima za Univerzalnu deklaraciju o ljudskim pravima i Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima jasno pokazuju da se koncept "pravnog subjektiviteta" ne bavi samo sposobnošću pojedinaca da djeluju, što prati priznavanje prava na zaključivanje ugovora i ugovorne odgovornosti, nego i dijeljenjem priznanja osobe kao subjekta zakona s drugima,

^a Autor predstavke se poziva na presudu Tribunala u predmetu Tužilac protiv Miroslava Kvočke i drugih, 2. novembar 2001. godine (predmet br. IT-98/30-1), str. 197.

kao i uživanjem individualnih prava i preuzimanjem obaveza”^b. U tom smislu, član 16 je, u međunarodnom pravu koje se odnosi na ljudska prava, bez sumnje jedan od najvećih direktnih izraza načela poštovanja dostojanstva ljudske osobe: sama činjenica da je neko ljudsko biće podrazumijeva pravo na priznavanje njegovog pravnog subjektiviteta, bez obzira na poslovnu sposobnost dotične osobe (na primjer, novorođenče ima pravo na priznavanje pravnog subjektiviteta, čak i ako ono ima ograničenu sposobnost koja onemogućava uživanje svih prava). I, kao što je naglasila Radna grupa za prisilne nestanke, prisilni nestanak predstavlja paradigmatiku povredu prava na priznavanje pravnog subjektiviteta.^c Od svog prvog izvještaja, Radna grupa smatra da je praksa prisilnih nestanaka prekršila to pravo, između ostalog, a svoj stav u tom pogledu nikada nije promijenila.^d Deklaracija o zaštiti svih osoba od prisilnih nestanaka isto tako prepoznaje ovu vezu u članu 1, stav 2, u kojem se navodi da svako djelo prisilnog nestanka stavlja osobe njemu podvrgnute van zaštite zakona... Ono predstavlja kršenje pravila međunarodnog prava kojima se, između ostalog, garantuje i pravo na priznavanje svakoga kao osobe pred zakonom”.

5. Istina je da izgleda da dugo vremena Komitet nije bio sklon da ovu dimenziju uzme u obzir. Tek je 2007. godine odlučio u svojim zaključcima u odgovoru jednom podnosiocu predstavke da utvrdi povredu člana 16 u odnosu na prisilni nestanak.^e Njegov primjer je dvije godine kasnije slijedio i Inter-američki sud za ljudska prava u predmetu Anzualdo-Castro protiv Perua.^f Upravo u cilju podsticanja i daljeg razvijanja ovakvog načina rezonovanja i obraslaganja je Radna grupa odlučila 2011. godine da usvoji opšti komentar o pravu na priznavanje svakog čovjeka kao osobe pred zakonom u kontekstu prisilnih nestanaka. U njemu je Radna grupa uspostavila vezu između prava na priznavanje pravnog subjektiviteta i jedne od komponenti prisilnog nestanka: činjenicu de se osoba "stavlja van zaštite zakona”.

6. U opštem komentaru se dodaje da "ovo znači ne samo da se pritvor negira i/ili da se sudbina ili mjesto gdje se osoba nalazi skrivaju, nego da se osobi, dok je lišena slobode, negirao bilo kakvu pravo po zakonu i da se nalazi u pravnom vakuumu, u situaciji potpune nezaštićenosti”.

7. U opštem komentaru se dalje navodi:

Prisilni nestanak podrazumijeva negiranje pravnog postojanja nestalog lica i, kao posljedica toga, spriječava ga da uživa sva druga ljudska prava i slobode. Nestala osoba može zadržati svoje ime, barem kada je njeno rođenje prijavljeno (osim u slučajevima kada je pravi identitet djece, koja su odvedena od roditelja, falsifikovan, skriven ili uništen), ali ona se ne prikazuje u evidencijama zatočenika; niti je ima u evidencijama umrlih. Nestala osoba je de facto lišena svog prebivališta. Njen imovina je zaleđena u pravnom vakuumu, jer niko, pa ni najbliži srodnici ne mogu njome raspolagati,

^b Pogledati A. Verdoodt, *Naissance et signification de la Déclaration universelle des droits de l’Homme*, Louvain-Paris, Société d’études morales, sociales et juridiques, Editions Nauwelaerts, 1964, str. 108–111. Pogledati takođe Manfred Nowak, *United Nations Covenant on Civil and Political Rights. CCPR Commentary*, Kehl, N.P. Engel, 1993, str. 282 i 283.

^c Pogledati A/HRC/19/58/Rev.1, stav 42.

^d Pogledati E/CN.4/1435, stav 184.

^e Pogledati predstavke br. 1328/2004, Kimouche protiv Alžira, Mišljenje usvojeno 10. jula 2007; i br. 1327/2004, Grioua protiv Alžira, Mišljenje usvojeno 10. jula 2007, stavovi 7.8 i 7.9.

^f Pogledati Inter-američki sud za ljudska prava, Ser. C, No. 202, presuda od 22. septembra 2009, stavovi 90 i 91.

Dok se nestala osoba ne pojavi živa ili bude proglašena umrlom, tj. ona je "nepostojeća osoba".^g

8. Činjenica da se osoba stavlja van zakona je ključni element koji razlikuje prisilni nestanak od nekih drugih oblika lišavanja slobode u kojem pravo treće strane da dobije informacije o pritvoru podliježe ograničenjima, ponekad vrlo značajnim. Cilj članova 18, 19 i 20 Međunarodne konvencije o zaštiti svih osoba od prisilnih nestanaka je da uspostavi pravni režim za ovo pravo na informacije trećih strana, definišući na ovaj način konture neke vrste principa habeas corpus. Član 20 posebno navodi:

Samo onda kada je osoba pod zaštitom zakona, a lišavanja slobode je predmet sudske kontrole može pravo na informacije iz člana 18 biti ograničeno u izuzetnim slučajevima, kada je strogo potrebno i kada je predviđeno zakonom i ako bi davanje informacija negativno uticalo na privatnost ili sigurnost osoba, ometalo krivičnu istragu ili iz drugih ekvivalentnih razloga u skladu sa zakonom, a u skladu s važećim međunarodnim pravom i sa ciljevima ove Konvencije. Ni u kom slučaju ne smiju postojati ograničenja prava na informacije navedena u članu 18 koja bi mogla predstavljati ponašanje definisano u članu 2 ili biti u suprotnosti sa članom 17, stav 1. Ne dovodeći u pitanje razmatranje zakonitosti lišenja slobode osobe, Države potpisnice moraju garantovati da osobe iz člana 18, stav 1 imaju pravo na brz i djelotvoran pravni lijek kao sredstvo za dobijanje informacije iz člana 18, stav 1 bez odlaganja. Ovo pravo na pravni lijek ne može biti suspendovano ili ograničeno u bilo kojim okolnostima.

10. Ovo je Gordijev čvor Konvencije: kako pomiriti potrebu, u određenim slučajevima, za ograničenjem pristupa informacijama koje se tiču osobe lišene slobode i na taj način odbiti pružanje takve informacije i imperativ osiguranja da osoba ostane pod zaštitom zakona. Ova dilema otkriva centralno mjesto činjenice "stavljanja osobe van zaštite zakona". Kršenje člana 20, odnosno potpuno uskraćivanje prava na informacije u praksi doseže nivo negiranja samog postojanja nestale osobe kao pravnog subjektiviteta.

11. Iz toga slijedi da je kvalifikovanje prisilnog nestanka kao lišavanja slobode jednako kao da kažemo da je osoba stavljena van zaštite zakona. Ova uklanjanje van zaštite zakona se spolja manifestuje kao potpuno uskraćivanje prava na informacije o lišenju slobode, što obično uzima oblik "poricanja" lišenja slobode ili, u najmanju ruku, "prikriivanje sudbine nestale osobe ili mjesta gdje se nalazi"(Međunarodna konvencija o zaštiti svih osoba od prisilnih nestanaka, članak 3).

12. Sa ovim poricanjem ili odbijanjem da se daju informacije, osoba koja efektivno postaje "nepostojeća osoba" se svodi na stanje objekta u rukama vlasti i lišena je pravnog subjektiviteta, što predstavlja kršenje člana 16 Konvencije.

13. Stoga nam se čini da je nelogično da Komitet utvrdi da lišavanje slobode može biti kvalifikovano kao prisilni nestanak i da bi trebalo da se suzdrži od presuđivanja da je došlo do povrede člana 16.

14. Činjenica da, u ovom slučaju, prisilni nestanak nije u nadležnosti Države potpisnice ni na koji način ne utiče na ovaj zaključak. Doduše, navodi se da je do nestanka došlo zahvaljujući

^g Pogledati stavove 1 i 2 opšteg komentara o pravu na priznavanje svakoga kao osobe pred zakonom u kontekstu prisilnih nestanaka (A/HRC/19/58/Rev.1, st. 42).

"neprijateljskim snagama susjedne države" koju se djelovale na teritoriji Države potpisnice. Međutim, ono što je u pitanju ovdje je propust države da ispuni svoje proceduralne obaveze u skladu sa članom 2. Prisilni nestanak je katalizator za odgovornost Države potpisnice, ali ova odgovornost je nastala kao rezultat njenog propusta da djeluje sa ciljom, posebno, da srodnicima nestalih obezbijedi djelotvoran pravni lijek. Formulacija koju je usvojio Komitet u stavu 10. svog mišljenja nesumnjivo dovodi u zabludu po tom pitanju jer se navodi da činjenice otkrivaju kršenje članova 6, 7 i 9 u vezi sa članom 2, stav 3. U stvari, to je član 2, stav 3, koji je prekršen, zajedno sa svim drugim članovima koji su prekršeni prisilnim nestankom (6, 7, 9 i 16). Vjerujemo da je ovo način na koji je Komitet trebao formulirati stav 10. svoga mišljenja.